

GELENEKSEL TÜRK HALK MÜZİĞİNDE TÜR SINIFLANDIRMALARI, TERMİNOLOJİ VE AYAK KAVRAMI KONULARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Metin KARKIN¹

Sinan HAŞHAŞ²

ÖZET

Bu araştırmada; Geleneksel Türk Halk Müziği'nde (GTHM) terminoloji, tür sınıflandırmaları ve ayak kavramı konuları ele alınmıştır. Araştırma kapsamında, konuya yönelik yapılmış olan bilimsel çalışmalar incelenmiş ve yapılan incelemeler sonucunda, bu konuların birçok açıdan problemli oldukları tespit edilmiştir. Araştırmada; GTHM'nin özellikle mesleki müzik eğitimi veren kuruluşlarda eğitimi/öğretiminin sistematik bir şekilde yürütülebilmesi için terminoloji, tür sınıflandırmaları ve ayak kavramı konularının kuramsal çerçeveye oturtularak standardize edilmelerinin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmış ve konuya yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk Halk Müziği, Ayak, Terminoloji.

A RESEARCH ON CLASSIFICATION OF GENRE, TERMINOLOGY AND MELODIC PATTERN ISSUES IN TRADITIONAL TURKISH FOLK MUSIC.

ABSTRACT

In this research such subjects as terminology, types classifications and melodic pattern, in Turkish folk music, are discussed. Throughout the research reviews and scientific studies that are related to the subject are examined and, as a result of these it is understood that these subjects are problematic in many ways. According to the research, to run the training and education properly in the foundation which teach professional music training especially on Traditional Turkish folk music, terminology, types classification and melodic pattern should be standardized and set up on the hypothetic skeleton. And also in this research, suggestions are presented on this subject.

Keywords: Traditional Turkish Folk Music, Melodic Pattern, Terminology.

¹ Prof. Dr., Malatya İnönü Üniversitesi, GSTF, Müzik Bölümü, adnan.karkin@inonu.edu.tr

² Öğr. Gör., Malatya İnönü Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Müzik Bölümü, sinan.hashas@inonu.edu.tr

GİRİŞ

Geleneksel Türk Halk Müziği (GTHM), herhangi bir sanat kaygısı duyulmadan üretilmiş (yakılmış, yaratılmış), halkın ortak malı kimliğine bürünerek statiklikten uzak olarak dinamik bir şekilde varlığını sürdüren, ait olduğu coğrafyadaki yaşam dokusuna adaptasyonu ile (varyant, çatal, nüans vb.) belleklerde kalıtımsallaşmış bir müzik türüdür.

GTHM'nin genel tanımlamasında önemli bir ayrıntı olarak kaynaklarda yer almış olan, *sanatsal kaygı gözetilmeden üretilmiş (yakılmış, yaratılmış) bir müzik türü olması*, bu müzik türünde özellikle kuramsal açılardan var olduğu bilinen birçok problemin de kaynağını oluşturmaktadır. Çünkü herhangi bir sanat kaygısı duyulmadan içten gelen serzenişle ve anlık duygulanımlarla hayatıyet bularak dimağlara yerleşmiş bir müzik türünü, tam anlamıyla sanatsal çerçeveye oturtarak sistematize etmeye çalışmak, birçok problemi beraberinde getirebilmektedir.

GTHM verilerinin özellikle Cumhuriyet dönemine kadar uzanan yolculuğunda, belleklerde kalma ve aktarılma serüveni hakkında birçok konu uzmanının fikir birlikteliği içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Konu üzerinde kapsamlı araştırmalar yapmış olan birçok halk bilimci, müzikolog ve etnomüzikolog, GTHM verilerinin Cumhuriyet dönemine kadar büyük bir çoğunlukla yazılı vesikalar yerine, ustadan-çırağa, kulaktan-kulağa vb. şekillerde aktarılarak hayatıyetini sürdürdüğünü ayrıca GTHM verilerinin derlenme/arşivlenme sürecine girmesindeki en önemli adımın ise, 1924 yılında Dar-ül-elhan'dan geldiğini belirtmektedirler.

Cumhuriyet dönemiyle Dar-ül-elhan tarafından başlatılan, ardından çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından günümüze kadar süre gelen birçok çalışmayla GTHM ürünleri yazılı vesikalar halinde kayıt altına alınırken, aynı paralelde bu müzik türünün nazariyatına ilişkin yazılan birçok kaynak da literatürde yerini almıştır.

Günümüzde mesleki müzik eğitimi veren kuruluşlarda GTHM'nin etkin bir şekilde yer almasıyla birlikte, yapılmış olan bu çalışmalar birçok araştırmacı tarafından

değerlendirilmekte ve o dönemin olanaksızlıkları da göz önünde bulundurularak söz konusu çalışmalardaki eksiklikler/aksaklıklar tespit edilerek düzenleme yoluna gidilmektedir.

GTHM ile ilgili olarak, özellikle son dönemlerde yapılan hatırı sayılır çoğunlukta bir araştırma portföyünde; bu müzik türünün eğitimi/öğretiminin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için bütün iç dinamiklerinde öncelikle ulusal ölçekte bir standardizasyon yakalanmasının gerekliliği savunulmaktadır.

Bu çalışmada; GTHM nazariyatı genelden-özele kavuştağıyla irdelenmiş ve yapılan irdemeler sonucunda GTHM’de standardizasyon açısından problemlili olan birçok konunun varlığı tespit edilmiştir. Standardizasyon açısından problemlili olan konulardan ise bu müzik türünün özellikle mesleki müzik eğitimi veren kuruluşlardaki eğitimi/öğretiminin ulusal ölçekte sistematik bir şekilde yürütülebilmesi için elzem olduğu düşünölen, Terminoloji, Ayak Kavramı ve Tür Sınıflandırmaları konularındaki problemlere öncelik verilerek bu konular üzerinde yoğunlaşmıştır.

I. YÖNTEM

Bu çalışmada doküman analizi yöntemi esas alınmıştır. “(...) doküman analizi, belgesel gözlem ya da belgesel tarama olarak da tanımlanmaktadır” (Çepni, 2010:106).

Araştırma kapsamında GTHM nazariyatına yönelik yapılmış olan yazılı kaynaklar özveriyle incelenmiş ve yapılan bu incelemeler sonucunda elde edilen kazanımlar, örneklem olarak seçilmiş olan konulara indirgenerek öznel bir bakış açısıyla değerlendirilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

II. GTHM’DEKİ TERMİNOLOJİ PROBLEMLERİ

Halk sanatçıları (ozanlar, aşıklar, türkü yakıcılar vb.) yöresinin gelenek, görenek, şive vb. özelliklerini, içten gelen bir serzenişle sazına/sözüne (müziğine) yansıttığı gibi, müziğini icra ve aktarma aşamasında da çeşitli ifadeler (terimler)

kullanmışlardır. Bu ifadeler zamanla kulaktan-kulağa, ustadan-çırağa vb. yayılarak benimsenmiş ve halk sanatçıları çeşitli müzik terimleri kullanmaya başlamışlardır. Ancak GTHM'nin birçok alanında olduğu gibi, halk sanatçıları tarafından kullanılan bu müzik terimlerinin sınıflandırılması ile ilgili ulusal ölçekte kapsamlı araştırmalar ve yazılı kaynaklar yetersiz kalmış, bunların sonucunda ise GTHM terminolojisi birçok açıdan problemliler olarak günümüze kadar süregelmiştir.

Konuyla ilgili olarak Koçak, GTHM Terminolojisine yönelik olan ve Emnalar gözetiminde hazırladığı araştırmasında şu tespitte bulunmuştur; “Birçok türküde ya da birçok kaynakta ve yahut birçok mahalli kişide duyulan teknik terimlerin ne anlama geldiği ve hangi yörede kullanıldığı hakkında yazılı kaynak bulabilmek neredeyse mümkün değildir” (Koçak, 2004:2).

Yüreğir, GTHM, GTSM (Geleneksel Türk Sanat Müziği) vb. gibi herhangi bir sanat dalı ayrımı yapmadan, ülkemizdeki müzik terminolojisinde genel olarak bir problem olduğunu tespit etmiş ve konuya yönelik tespitlerini şu şekilde özetlemiştir;

“Türkiye’de müzik terminolojisi sorunu, iki kaynaktan doğmaktadır. Birincisi, Cumhuriyetle birlikte çoksesli müzik teknolojilerine yönelme ve bunun doğal sonucu olarak 1930’lardan başlayarak batı dillerinden Türkçeye çevrilen veya aktarılan ders ve teori kitapları ile gelen yeni kavram ve terimlerin karşılıklarının bulunmamasıdır. İkincisi ise, dil devriminin etkili olması ile daha önceki çevirilerde bulunmuş karşılıkların eskimesi, yenilenme ve bilinçli olarak Türkçe kökenli olmasının istenmesi olarak tanımlanabilir” (Yüreğir, 1988: 70).

GTHM’deki terminoloji problemleri birçok olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Bu olumsuzluklar özellikle GTHM’nin mesleki müzik eğitimi veren kuruluşlardaki (konservatuvarlar, müzik bölümleri) eğitimi/öğretiminde ayrıca bu müziğin bilimsel toplantılardaki (sempozyum, kongre vb.) çeşitli sunumlarında ortak bir dil kullanamama şeklinde ortaya çıkmaktadır.

“Gerek bilimsel bir toplantıda yapılacak tartışmanın verimli olabilmesi, gerekse herhangi bir konunun öğretim yoluyla öğrencilere aktarılması ve bilimsel bir araştırmanın amacına ulaşmada başarılı olması, ilgili bilim dalına özgü terim ve kavramları doğru bilmekle ve terminolojisini doğru kullanmakla mümkündür” (Pelikoğlu, 2010: 81).

GTHM’deki terminoloji problemleri hem evrensel müzik terminolojisi, hem de aynı coğrafyadaki geleneksel Türk Sanat Müziği (GTSM) terminolojisiyle farklılıklar göstermekte ve bunun sonucunda da müzikal ifadeler açısından anlam kargaşaları yaşanmaktadır.

“Bir somut örnek verecek olursak; GTHM’de kullanılan “açış” ve “yol gösterme” terimleri ile GTSM’de kullanılan “taksim” ifadelerinin içerik olarak aynı anlamı taşıdığı görülmektedir. Bu terimlerden bir tanesinin kullanılması yoluna gidilmesi kavram kargaşasının da önüne geçilmesini sağlayacaktır. Konu ile ilgili uzman kişilerin, müzik araştırmacılarının bir araya gelerek bir karara varmaları, müzik eğitiminde ki ortak dil ve ortak terminoloji kullanımına da yardımcı olacaktır” (Pelikoğlu, 2010: 87).

III. GTHM’DE KULLANILAN AYAK KAVRAMINDAN DOĞAN PROBLEMLER

GTHM nazariyatında çözülmeyi bekleyen en önemli problemlerden birisinin “ayak” kavramının olduğu söylenilebilir. Ayak kavramı genellikle GTSM’deki makamların GTHM’deki karşılıkları olarak bilinmektedir. Ancak konuya yönelik yapılan kapsamlı araştırmalar “ayak” kavramının tam anlamıyla “makam” karşılığı olamayacağını, daha çok kişisel tercihlerle şekillenmiş bir kavram olduğunu ispat eder niteliktedir.

“Her şeyden önemlisi, Türk Müziği ile bilinçli olarak uğraşan kesime, herhangi bir makamda şarkı veya türküyü ifade ederseniz, onun hangi ses dizisinde olduğunu,

güçlü, durak, yeden gibi kavramlarının neler olduğunu hemen anlayacaktır. Özel bir kavram olan “ayak” kelimesi ise çeşitli yörelerde, değişik anlamlar için kullanılmaktadır. Bunun bir makam karşılığı olarak kullanıldığı durumlarda bile tamamen yöresel ve değişik makamlar için ifade edildiğini görmekteyiz. Örneğin; “Kerem”, veya “Müstezat” ayağı denildiğinde, birçok makam ifade edilmeye çalışılmaktadır” (Emnalar, 1998: 526).

Ayak kavramıyla ilgili yapılan birçok araştırmaya rağmen bu kavramın günümüzde tam anlamıyla netlik kazanabildiğini söylemek mümkün olamamaktadır.

“ ...GTHM terminolojisinde kullanılan kavramlar ve dizi isimlendirmeleri, yıllardır tartışılmasına rağmen, olgunlaşma sürecini tamamlayamamış bir konudur. Bu süreçte yapılan çalışmalar, çalışmayı yapan kişinin birikimine, donanımına, perspektifine göre farklılıklar göstermekte ve çoğu zamanda kurum ve kuruluşlar tarafından kabul görmemektedir” (Uğur, 2011: 1).

Ayak ve Makam kavramı hakkında, konu uzmanlarının bilimsel toplantılarda ve yaptıkları araştırmalarda farklı söylem ve görüşler ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

“Birçok teze ve araştırmaya konu olmuş Ayak problemi, günümüzde hem kavram olarak hem de içerik bakımından yapılan tartışmalarda güncelliğini hala korumaktadır. "Ayak" kavramı yerine "Makam" kavramının kullanılmasını savunanlar olmasına rağmen, "Ayak" kavramının kesinlikle "Makam" olmadığını, hatta "Ayak" ve "Makam" yerine farklı bir kavram kullanılması gerektiğini düşünen kişilerle karşılaşmakta mümkündür” (Sümbüllü, 2006: 122).

GTSM ve GTHM'nin aynı kökten beslenen iki müzik türü olduğu düşüncesinden yola çıkılarak “ayak” kavramı yerine “makam” kavramının kullanılması gerektiği fikri en kestirme fikir olarak görünse de, herhangi bir makamın hususiyetleriyle tam anlamıyla uygunluk göstermeyen türkülerin var oluşundan dolayı bu fikir askıda kalabilmektedir. Bu problemin farkında olan bazı araştırmacılar makam yerine “makam dizisi” (örneğin; uşşak makam dizisinde, hicaz makam dizisinde türkü vb.) veya yalnızca türkünün karar sesi, donanımı ve seyir karakterine bakarak detaya

inmeden, “Uşşak türkü”, “Hicaz Türkü” vb. gibi adlandırmalar kullanmanın daha uygun olabileceğini savunmaktadırlar.

GTHM ürünlerinde, örneğin “uşşak makam dizisinde türkü” veya “uşşak türkü” vb. adlandırmalarının kullanılması “ayak” adlandırmalarına oranla daha bilimsel bir bakış açısı olabilmektedir. Çünkü yukarıda da anlatıldığı gibi herhangi bir ayak birçok makam dizisine tekabül edebilmekte ve müzikal açıdan diziyi belirleyici özelliklerin anlaşılmasını zorlaştırabilmektedir.

Yapılan birçok araştırma sonucunda “ayak” kavramının, GTHM ürünlerinin adlandırılmasında yetersiz olduğunun tespit edilmesine rağmen, günümüzde “ayak” kavramının halen daha kullanıldığı gözlemlenebilmektedir.

Konuya yönelik kapsamlı araştırmalar yapan Pelikoğlu; ayak kavramının “makam” gibi gösterilerek sanat eğitiminde kullanılmasının, ders kitapları ve ciddi bilimsel eserlerde dahi yer almasının konunun çözümünü zorlaştırdığını belirtmektedir. Ayrıca “ayak” kavramının “makam” olmadığını, Geleneksel Türk Halk Müziği dizilerinin isimlendirilmesinde “ayak” kavramının kullanılmaması gerektiğini savunarak “ayak” kavramı yerine “makam dizisi” kavramının kullanılmasının daha uygun olabileceğini belirtmiştir (Pelikoğlu, 1998).

IV.GTHM TÜRLERİNİN SINIFLANDIRILMASINDAKİ PROBLEMLER

GTHM her bölgede kendine has özellikler (üslup, tavır, şive vb.) geliştirmiş ve geliştirdiği bu özellikler yöresinin halk müziği kültürünü oluşturmuştur. “...gerek halk oyunları, gerekse beste formları bölgeden bölgeye hatta aynı bölge içerisinde var olurken, Anadolu insanının yaşam biçimleri ve olayları algılayışlarındaki kimi nüans farklılıklarından ötürü yöreden yöreye değişik isim ve şekillerde karşımıza çıkmaktadır” (Yücel, 2011:12).

“...GTHM'nin folklorik öğeleri dikkate alındığında bu olgu çok doğaldır. Çünkü her yörenin, kullanılan eşyadan, ezgi anlayışına değin kendine özgü bir adlandırma mantığı ve ağız farklılığı vardır” (Akdoğu, 1996: 252).

GTHM ürünleri, müzikal ve söz özelliklerine göre “GTHM’de Türler” başlığı altında birçok sınıflandırılmaya tabi tutulmuştur. Ancak yapılan bu tür sınıflandırmalarının birçoğu, tür sınıflandırması yapan kişinin perspektifine göre şekillenmiş ve her biri diğerinden farklı onlarca tür sınıflandırılması şeklinde kaynaklarda yerini almıştır. “...Ama doğal olmayan, hiçbir ciddi elemeye tabi tutulmadan, bu adlandırmaların birçoğunun tür olarak ele alınması ve yazılan eserlerde bu olgunun yaygınlaştırılmaya çalışılmasıdır” (Akdoğu, 1996: 252).

Yapılan bu farklı sınıflandırmalardan dolayı, hangi tür sınıflandırılmasının doğru veya güvenilir olduğu anlaşılammakta ve özellikle GTHM nazariyatında ulusal ölçekte standart bir tür sınıflandırılması yapılabilmesi açısından çeşitli problemler yaşanabilmektedir.

GTHM ile ilgili yapılmış olan tür sınıflandırmaları, araştırmacıların bakış açısına göre genel olarak; “Dünyasal-İnançsal”, “Uzun Hava-Kırık Hava”, “Ezgi-Yapı-Konu”, “Konuları-Kullanıldıkları Yerler”, “Günlük Yaşantılar ve İşlevsel Özellikleri” vb. şekillerde ana başlıklar ve alt türleri şeklinde farklı şekillerde ele alınmakta dolayısıyla yapılan bu tür sınıflandırmalarının her biri diğerinden birçok açıdan farklılıklar göstermektedir.

GTHM ile ilgili yapılmış olan üç adet tür sınıflandırmasını örneklendirerek, bu tür sınıflandırma örneklerini yorumlamanın, konunun daha net anlaşılması açısından önem arz edeceği düşünülmüştür.

Tablo-1 Dilçin'e Göre GTHM Sınıflandırılması

1-EZGİLERİNE GÖRE	2-YAPILARINA GÖRE	3-KONULARINA GÖRE
A-Usulsüzler (Uzun Havalar) Divan Çukurova Kayabaşı Hoyrat Koşma Bozlak	1- Bentleri Mani Dörtlükleriyle Kurulan Türküler (6 Alt Grup) 2- Bentleri Dörtlüklerle Kurulan Türküler (2 Alt Grup) 3- Bentleri Üçlüklerle Kurulan Türküler (5 Alt Grup) 4- Bentleri Beyitlerle Kurulan Türküler (4 Alt Grup)	Ninniler Çocuk Türküleri Doğa Türküleri Ask Türküleri Kahramanlık ve Askerlik Türküleri Tören Türküleri İş Türküleri Karşılıklı Türküler Ölüm Türküleri (Ağıtlar) Oyun Türküleri
B-Usullü Olanlar (Kırık Havalar) Urfa Kırık Havaları Konya Oturak Havaları Oyun Havaları		

Tablo-1’de GTHM ürünleri “Ezgilerine, Yapılarına ve Konularına” göre üç ana başlıkta sınıflandırılmış ve bu ana başlıkların altına, alt türleri sıralanmıştır, “Ezgilerine Göre” bölümünde; “Usulsüzler ve Usullü olanlar” şeklinde iki alt başlık ve bu başlıkların altına alt türleri sıralanmıştır.

“Yapılarına göre” bölümünde, türküler edebi yönden değerlendirilerek, bentleri mani dörtlükleri, dörtlükler, üçlükler ve beyitlerle kurulan türküler şeklinde, dört alt başlıkta sıralanmış, “konularına göre” bölümünde ise yine türküler söz özellikleri dikkate alınarak on madde halinde sınıflandırılmıştır.

Tablo-1’de en dikkat çeken özellik; uzun havalar bölümünde Arguvan, Barak, Maya, Gurbet havaları, Yol havaları vb., Kırık havalar bölümünde ise Zeybek, Teke, Rumeli, Karadeniz, Azeri türküleri vb. gibi GTHM’de çok önemli bir yere sahip olan uzun hava ve kırık hava türlerine yer verilmemiş olmasıdır.

Tablo-2 Akdoğu'ya Göre GTHM Sınıflandırılması

1- Genel Olarak Türkü	2- Müstezad
a-) Karadeniz Türküsü	3- Zeybek
b-) Teke Zortlatması	4- Maya
c-) Konya Türküsü	5- Bozlak
d-) Yozgat Türküsü	6- Gurbet
e-) Rumeli Türküsü	7- Barak
f-) Azeri Türkü	8- Hoyrat
	9- Divan
	10- Güvende Takımı
	11- Barana Havaları
	12- Müzikli Öykü

Tablo-3 Emnalar'a Göre GTHM Sınıflandırılması

1- Dünyasal THM		2- İnançsal THM (Tasavvufi Halk Müziği)
A. Ritimli (Usullü) olanlar	B. Serbest Ritimli Olanlar (Uzun Havalar)	1. İLAHİLER
1. TÜRKÜLER		a-) Nefesler
a-) Azeri Türküleri	1. Arguvan Havaları	b-) Savtlar
b-) Karadeniz Türküleri	2. Baraklar	c-) Gülbanglar
c-) Konya Türküleri	3. Bozlaklar	2. KALENDERİLER
d-) Rumeli Türküleri	4. Divanlar	3. SEMAHLAR
e-) Teke Yöresi Türküleri	5. Gurbet Havaları	4. ALİ MEVLİDİ
f-) Yozgat Türküleri	6. Hoyratlar	
2. BARANAHAVALARI	7. Mayalar	
3. GÜVENDE TAKIMI	8. Müstezatlar	
4. MÜZİKLİ ÖYKÜLER	9. Yol Havaları	
5. ZEYBEKLER		

Tablo-2’de GTHM ürünleri “Genel Olarak Türkü” şeklinde bir ana başlıktan sonra sınıflandırılmış ve bu ana başlıktan sonra birer alt tür gibi gösterilerek 6 farklı yöre verilmiştir. Ardından uzun hava ve kırık hava ayrımı yapılmadan diğer GTHM türlerinin her biri maddeler halinde sıralanmıştır.

Tablo-3’de GTHM ürünleri “Dünyasal THM ve İnançsal THM” olmak üzere iki ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Tablo 3-’deki “Dünyasal THM” bölümü, Tablo-2’deki sınıflandırılmayla aynıdır, yalnızca ek olarak “Arguvan ve Yol Havaları” eklenmiştir. Ancak Tablo-3’de uzun hava ve kırık havalar ayrı alt başlıklar halinde sınıflandırılmıştır.

Yukarıdaki yapılmış üç adet tür sınıflandırılmasının da birbirlerinden birçok açıdan farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Her biri diğerinden farklı olan bu şekildeki tür sınıflandırmaları, GTHM’nin eğitimi/öğretimini olumsuz bir şekilde etkilemekte ve ulusal ölçekte standart bir tür sınıflandırılması yapılması açısından çeşitli aksaklıklar yaşanmasına neden olmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar;

- GTHM terminolojisi ile ilgili yazılı kaynak eksikliği olduğu ve bu kaynak eksikliğinden dolayı ulusal ölçekte standart bir GTHM terminolojisi oluşturulamadığı,
- GTHM terminolojisinin hem GTSM terminolojisi hem de evrensel müzik terminolojisi ile birçok açıdan farklılıklar gösterdiği,
- GTHM’de kullanılan ayak kavramının dizi isimlendirmeleri için yetersiz kalarak çeşitli problemlere yol açtığı,
- GTHM’de kullanılan ayak kavramı yerine makam veya makam dizisi terimlerinin kullanılmasının, GTHM dizilerinin belirlenmesi açısından daha belirleyici olduğu,

- GTHM tür sınıflandırmalarının kişisel bakış açılarıyla şekillendiği ve dolayısıyla her kaynakta farklı bir tür sınıflandırılması yapılmasından dolayı ulusal ölçekte standart bir GTHM tür sınıflandırılması yapılamadığı,
- GTHM terminolojisi, tür sınıflandırmaları ve ayak kavramında var olan problemlerin, GTHM'nin eğitimi/öğretimi olumsuz yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öneriler;

- GTHM'de yöreden yöreye farklılıklar gösteren terminolojik ifadeler uzmanlar eşliğinde kayıt altına alınarak, ulusal ölçekte standart bir GTHM terminolojisi oluşturulabilir.
- GTHM ve GTSM terminolojileri incelenerek, bu iki müzik türü için ortak bir terminoloji oluşturma yoluna gidilebilir.
- GTHM dizileri için kullanılan ayak kavramı yerine, makam veya makam dizisi terimlerinin kullanılması, GTHM ürünlerinin dizilerini belirlemeleri açısından daha bilimsel ve açıklayıcı olabilir.
- GTHM türleri, uzmanlar eşliğinde müzikal ve söz öğeleri ayrı ayrı değerlendirilerek ulusal ölçekte standart bir GTHM tür sınıflandırılması oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- AKDOĞU, O; (1996), Türk Müziğinde Türler ve Biçimler, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir-Bornova.
- DİLÇİN, C; (2004), Türk Şiir Bilgisi, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 517, Türk Hava Kurumu Basım Evi İşletmeciliği, Ankara.
- ÇEPNİ, S; (2010), Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş. (5. Baskı). Trabzon.
- EMNALAR, A; (1998), Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı, Ege Üniversitesi Basımı, İzmir.

- KOÇAK, H; (2004), THM Terminolojisi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Bilimler Ana Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İzmir.
- PELİKOĞLU, M, Can; (2010), Türk Müziğinde Terminoloji Sorunu: Geleneksel Türk Halk Müziği ve Geleneksel Türk Sanat Müziğine Yansımaları, Sanat Dergisi, Sayı:18, Erzurum.
- PELİKOĞLU, M, Can; (1998) Geleneksel Türk Halk Müziği Dizilerinin İsimlendirilmesinde Karşılaşılan Zorluklar, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.
- SÜMBÜLLÜ, H, T; (2006), Geleneksel Türk Halk Müziğinde Ayak Problemi ve Geleneksel Türk Halk Müziği Eğitimine Yansımaları, AÜ Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:1, Bayburt.
- UĞUR, H; (2011), Türkülerin Makam Öğretimine Etkilerinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara.
- YÜCEL, H; (2011), Türk Halk Müziği Üzerine Bir İnceleme, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 26, Kırgızistan.
- YÜREĞİR, Y; 60 Yıllık Bir Perspektif İçinde Türkiye’de Müzik Terminolojisi, I. Müzik Kongresi Bildirileri, Ankara, 1988.